

บทที่ 3

ปัญหาทั่วไปของการบริหารงานบุคคลในมหาวิทยาลัยรามคำแหง

การบริหารงานโดยทั่วไป

การบริหารงาน นับได้ว่าเป็นหัวใจของการดำเนินงานของทุกองค์การ การบริหารงานโดยทั่วไปหมายถึง "...การดำเนินงานโดยร่วมมือกันระหว่างบุคคลจำนวนมากเพื่อใ้บรรลุถึงจุดหมายอันเดียวกัน..."¹ ถ้าพิจารณาตามความหมายนี้ ย่อมแสดงให้เห็นว่า การที่คนจำนวนมาก (หรือตั้งแต่สองคนขึ้นไป) ทำงานร่วมกัน เพื่อใ้บรรลุจุดหมายเดียวกันอย่างมีประสิทธิภาพ จะต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจกัน กล่าวอีกนัยหนึ่ง การบริหารงานก็คือ "กิจกรรมหรือกระบวนการซึ่งส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับแนวทางที่จะดำเนินการ เพื่อใ้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้..."² ถ้าพิจารณาความหมายทั้งสองที่กล่าวมาแล้วนี้จึงถือได้ว่าการบริหารงานมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการทำงานในลักษณะที่เป็นองค์การอันเป็นเรื่องที่จะช่วยให้เกิดการใช้ คน เงิน และวัสดุเป็นไปอย่างเหมาะสม

โดยเหตุที่การบริหารงานมีความสำคัญดังกล่าวแล้ว การทำความเข้าใจหรือศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้จึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้บริหารในทุกองค์การ ทั้งนี้ก็เพราะว่า "ศาสตร์ของการบริหารเป็นระบบของความรู้ที่มนุษย์จะเข้าใจความสัมพันธ์ ทำนายผลที่จะเกิดขึ้นและสามารถมีอิทธิพลต่อผลที่เกิดขึ้นได้ทุกครั้งที่มีมนุษย์รวมกัน เพื่อที่จะทำงานใ้บรรลุจุดประสงค์ร่วมกัน..."³

¹ บุญชนะ อัทธากร, "เทคนิคการบริหารงานบุคคล", วารสารการบริหาร (1 : 1 : พฤศจิกายน, 2512), หน้า 11

² John M. Pfiffner and Robert V. Presthus, Public Administration, (New York : The Ronald-Press, 1960), p. 3

³ Luther Gulick, "Is Public Administration Becoming a Science), Basic Issues in Public Administration, edited by Donald C. Rowat, (New York : The McMillan, 1961), p. 3

ระบบการบริหาร

ถ้าพิจารณาถึงระบบของการบริหารงานแล้ว พอจะกล่าวได้ว่ามีระบบใหญ่ ๆ ซึ่งมีอิทธิพลต่อการบริหารงานอยู่ในปัจจุบัน 2 ระบบ คือ.-

1. "ระบบที่ถือประสิทธิภาพโดยมุ่งถึงผลงานและกำไรเป็นหลัก หรือที่เรียกว่าระบบ efficiency หรือ task-centered หรือ profit ระบบนี้เกิดขึ้น เพราะผลของ industrial revolution มุ่งถึงการทำงานที่ต้องการให้คนทำงาน เพิ่มผลผลิตขององค์การ เป็นใหญ่กว่าสิ่งแวดล้อมของคน..."⁴ ระบบที่กล่าวนี้ แสดงให้เห็นว่า การทำงานในองค์การได้ถือเสมือนว่าคนเป็นเครื่องมือของการผลิตเหมือนกับปัจจัยอื่น ๆ ดังนั้นระบบนี้จึงถือว่า "...ในการปฏิบัติใด ๆ รวมทั้งการบริหารจะมีวิธีที่ดีที่สุดหนึ่งวิธี (one best way) วิธีนี้จะได้อาศัยการใช้วิธีคิดโดยใช้หลักวิทยาศาสตร์ คือ รวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ทั้งสมมติฐานแล้วทดลองและรับรองหรือเปลี่ยนแปลงตามผลของการทดลอง..."⁵

เมื่อผู้บริหารงานมีความเชื่อต่อระบบการบริหารดังกล่าว ก็ย่อมจะมีอิทธิพลต่อการดำเนินงานหรือการบริหารงานในองค์การ โดยถือหลักดังต่อไปนี้

กล่าวย่อ ๆ หลักที่ถือผลผลิตของงานเป็นใหญ่นี้ มีการจัดระบบองค์การ (organization) ใหม่ การจัดระบบสายการบังคับบัญชาและการแบ่งงานกันทำ การจัดคนตามตำแหน่งหน้าที่ต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ การฝึกหัดคนงานใหม่ให้มีมือ การจัดเครื่องมือเครื่องอุปกรณ์ให้สอดคล้องให้เหมาะสมแก่งานและความมอดน การทำงานอย่างง่าย ๆ โดยถือจังหวะการเคลื่อนไหวของผู้ปฏิบัติงานใหญ่ถูกส่วน (work simplification) การมีหัวหน้างานในรับผิดชอบและการรายงาน เป็นต้น⁶

⁴ จุมพล สวัสดิ์วิทยากร, "ระบบการบริหารงาน", ที่ระลึกวชิราวุฒิครบรอบ 60 ปี ศาสตราจารย์ ดร. มาลัยและศาสตราจารย์คุณหญิงอมล หุวะนันท์, (นครหลวง ฯ : โรงพิมพ์สังคม ศาสตรแห่งประเทศไทย, 2514), หน้า 59-60

⁵ เกษม สุวรรณกุล, "วิวัฒนาการของการศึกษาและข้อคิดเกี่ยวกับหลักการบริหารและการศึกษาหลักบริหารกับวิชามนุษยวิทยาสังคม", วารสารสังคมศาสตร์, (3 : 2 : พฤษภาคม 2508), หน้า 178

⁶ จุมพล สวัสดิ์วิทยากร, เรื่องเดิม, หน้า 61

2. "ระบบที่ถือตัวบุคคล people-centered หรือความสัมพันธ์ของบุคคลเป็นใหญ่ ซึ่งอาจเรียกว่า ระบบ relationship, human relations, motivation, incentive หรือ welfare หรือ personnel administration แล้วแต่ผู้แต่งคนใดจะเรียกอย่างไร แต่ความหมายก็เหมือนกัน คือ ถือตัวบุคคลเป็นใหญ่..."⁷

ถ้าพิจารณาว่าระบบที่ถือตัวบุคคลเป็นหลักก็จะเห็นได้ว่ามีลักษณะที่แตกต่างจากระบบแรกในเรื่องเกี่ยวกับคน กล่าวคือ การที่แนวโน้มของการบริหารงานได้เปลี่ยนแปลงไปโดยให้ความสำคัญแก่บุคคลเช่นนี้ ก็เพราะเหตุว่า "...คนแต่ละคนก่อนที่จะมาอยู่ในองค์การ ย่อมใช้เวลา นานเกือบยี่สิบปีอยู่นอกองค์การ และเมื่อมาอยู่ในองค์การแล้วยังใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่นอกองค์การ เพราะฉะนั้น บุคคลแต่ละคนย่อมจะได้รับอิทธิพลต่าง ๆ ที่มีอยู่นอกองค์การ เช่น อิทธิพลของชนบทรวมเนียม ครอบครัว โรงเรียน สโมสร เป็นต้น"⁸ ตามที่กล่าวนี้พอแสดงให้เห็นถึงปัจจัยสำคัญภายนอกที่มีอิทธิพลต่อความนึกคิดและการตัดสินใจของบุคคล การเข้าใจบุคคลในองค์การมากเท่าไรก็ยิ่งจะทำให้การดำเนินงานเพื่อให้วัตถุประสงค์ของบุคคลใกล้เคียงหรือเหมือนกันกับวัตถุประสงค์ขององค์การสะดวกยิ่งขึ้นเท่านั้น และการดำเนินงานขององค์การก็ย่อมจะมีประสิทธิภาพมากขึ้นในที่สุด

การที่ได้พิจารณาความหมายตลอดจนการแบ่งระบบของการบริหารงานดังที่กล่าวมาแล้วนั้น ก็เพื่อที่จะแสดงให้เห็นถึงขอบเขตและหลักของการบริหารอย่างกว้าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยต่าง ๆ ของการบริหารต่อไป หากพิจารณาให้ลึกซึ้งแล้วจะเห็นว่า ในระบบที่ถือประสิทธิภาพ โดยมุ่งถึงผลงานเป็นหลักก็คือระบบที่ถือตัวบุคคลเป็นหลักก็ต่างก็ถือว่า บุคคลเป็นส่วนประกอบของการบริหารงาน และในทำนองเดียวกัน สิ่งที่ทำให้สองระบบนี้แตกต่างกันก็คือตัวบุคคลอีกนั่นแหละ ทั้งนี้เพราะทั้งสองระบบให้ความสำคัญของตัวบุคคลไม่เหมือนกัน

7 เรื่องเดียวกัน

8 เกษม สุวรรณกุล, "การศึกษาหลักบริหารกับวิชามานุษยวิทยาสังคม", เรื่องเดิม หน้า 200.

การบริหารงานกับโครงสร้างองค์การ

การบริหารงาน "เป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องมีโครงสร้างขององค์การที่ดี แต่สิ่งที่สำคัญยิ่งไปกว่านี้ก็คือการจัดงานให้เหมาะกับตัวบุคคล หน่วยงานอาจจะประสบผลสำเร็จด้วยการจัดโครงสร้างขององค์การซึ่งนับว่าเป็นสิ่งที่ห่างไกลจากวิธีที่ดีที่สุด แต่องค์การไม่สามารถจะดำเนินงานไปได้ ถ้าผู้บริหารและปฏิบัติงานไม่มีความสามารถ"⁹ ที่กล่าวนี้ย่อมแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของบุคคลที่มีต่อการปฏิบัติงานในองค์การ การที่องค์การประกอบไปด้วยบุคคลเป็นจำนวนมากแต่เพียงอย่างเดียวก็ยังไม่เพียงพอ ความสามารถหรือคุณภาพของบุคคลนั้นนับว่ามีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนกว่ากัน การที่จะได้บุคคลที่มีความรู้ความสามารถ องค์การจำเป็นต้องแสวงหา ซึ่งเป็นเรื่องที่ทำได้ไม่ถนัดนัก

นอกจากนี้ ถึงแม้ว่าจะได้บุคคลที่มีคุณสมบัติตามที่องค์การต้องการ แต่ปัญหาก็คงไม่หมดไปอยู่นั่นเอง ทั้งนี้เพราะยังมีการเอาใจใส่ดูแลและการมอบหมายการงานที่เหมาะสมให้แก่บุคคล ตลอดจนการพัฒนาความสามารถของบุคคลที่จะต้องดำเนินการต่อไปอีก งานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการคนตัวบุคคลนับได้ว่าเป็นงานสำคัญต่อการบริหารงานในองค์การ ซึ่งงานนี้เรียกอีกนัยหนึ่งว่า งานบริหารงานบุคคล

ความหมายและขอบเขตของการบริหารงานบุคคล

การให้นิยามคำว่า "การบริหารงานบุคคล" เป็นสิ่งที่ทำได้ยากเพราะไม่มีค่านิยามใดที่จะสามารถพรรณานำความคิดและเนื้อหาของเรื่องนี้ได้อย่างสมบูรณ์..."¹⁰ แต่เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษา จึงจะพิจารณาขอบเขตของการบริหารงานบุคคลตามนิยามต่าง ๆ ดังต่อไปนี้คือ

⁹ Ernest Dale, Management : Theory and Practice, (New York : McGraw-Hill, 1969), p. 370

¹⁰ Michael J. Jucius, Personnel Management, (Illinois : Richard D. Irwin, 1971), p. 2

งานบริหารงานบุคคลนั้น เป็นงานที่สอดคล้องอยู่ในทุกส่วนขององค์การ แต่งานบริหารงานบุคคลที่ดำเนินอยู่ในบริษัทนั้นเป็นงานที่มีขนาดเล็กเกินไปที่จะแยกงานค่านี้ออกเป็นหน่วยอิสระ อย่างไรก็ตามองค์การขนาดใหญ่จำเป็นต้องมีหน่วยงานเกี่ยวกับงานบุคคล การบริหารงานบุคคลจึงดำเนินการโดยผู้จัดการฝ่ายและเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานบุคคลต่างหาก¹¹

ในความหมายนี้ ย่อมแสดงให้เห็นถึงลักษณะของงานบริหารงานบุคคลภายในองค์การได้เป็นอย่างดี และถ้าหากพิจารณาในค่านความมุ่งหมายของการบริหารงานบุคคล "ก็เพื่อที่จะส่งเสริมประสิทธิภาพของการทำงาน โดยการใชความสามารถที่มีอยู่ในตัวบุคคลนั้นให้ได้อย่างที่สุด"¹²

วัตถุประสงค์ของการบริหารงานบุคคลโดยทั่วไป พอจะแบ่งได้เป็น 3 ประการ คือ.-

1. เพื่อใช้ทรัพยากรบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพ
2. เพื่อสร้างสภาวะการทำงานที่พึงปรารถนาให้แก่สมาชิกทุกคนขององค์การ
3. เพื่อพัฒนาบุคคลให้มีความสามารถมากที่สุด¹³

เพื่อให้การบริหารงานบุคคลบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว จึงอาจจะกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของการบริหารงานบุคคลได้พอสังเขป กล่าวคือ.-¹⁴

1. หน้าที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร
 - ก. การวางแผน
 - ข. การจัดองค์การ
 - ค. การอำนวยการ
 - ง. การควบคุมงาน

¹¹ Dale S. Beach, Personnel: "The Management of People at work", (New York: The Macmillan Company, 1970), p. 63

¹² Henry J Richardson, An Introduction to the study of Industrial Relations, (London: George Allen & Unwin Ltd, 1970), p.26

¹³ Paul Pigors, et.al, Management of Human Resources, (New York, : Mc Graw - Hill, 1971), p.4

¹⁴ Edwin B. Flippo, Principles of Personnel Management, (New York, : MC Graw-Hill, 1971), p.4

2. หน้าที่ในคานการปฏิบัติงาน

- ก. การสรรหาคนมาทำงาน (procurement)
- ข. การพัฒนาตัวบุคคล (development)
- ค. การให้ผลประโยชน์ตอบแทน
- ง. การสร้างบรรยากาศในการทำงาน
- จ. การบำรุงรักษาตัวบุคคล (maintenance)

โดยเหตุที่หน้าที่และความรับผิดชอบของผู้บริหารงานบุคคลที่ชอบเขตกว้างขวางเช่นนี้ การปฏิบัติงานเกี่ยวกับบุคคลจึงจะต้อง "...อาศัยความรู้พื้นฐานกว้างขวางในเรื่องที่เกี่ยวกับจิตวิทยา สังคมวิทยา เศรษฐศาสตร์และการบริหาร ปัญหาที่เกิดขึ้นจะต้องศึกษาเชิงวิเคราะห์ (analytical study) และต้องแก้ไขปัญหาคำยความสมบูรณ์รอบคอบ ต้องสามารถทำความเข้าใจกับปัญหาที่อาจนอกเหนือไปจากหลักตรรกวิทยา สามารถเปลี่ยนแปลงแก้ไขปัญหาโดยไม่ให้เสียแบบแผนเดิมและมีความชำนาญในการทำนายพฤติกรรมของมนุษย์และปฏิกิริยาตอบโต้..."¹⁵

การพิจารณาความหมายและขอบเขตของการบริหารงานบุคคลโดยทั่วไปดังกล่าวมาแล้วนั้น ก็เพื่อที่จะสร้างแนวความคิดและถือเป็นแนวทางสำหรับการพิจารณาปัญหาด้านนี้ในรายละเอียดต่อไป

โดยเหตุที่องค์การเป็นหน่วยของสังคม ซึ่งจัดตั้งขึ้นมาเพื่อแก้ไขปัญหาดัง ๆ ที่เกิดขึ้น ถ้าพิจารณาแบ่งประเภทขององค์การตามลักษณะของการทำงาน พอจะแบ่งเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ 2 ประเภท คือ องค์การธุรกิจเอกชน และองค์การของราชการ การดำเนินงานขององค์การแต่ละประเภทก็มีลักษณะแตกต่างกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการเกี่ยวกับตัวบุคคล เนื่องจาก

¹⁵ Ibid, p.3

องค์การของราชการมีขนาดใหญ่และซับซ้อน การบริหารงานบุคคลของระบบราชการ จึงมีลักษณะที่ "...กว้างขวางที่สุดและเป็นภาระยุ่งยากที่สุดด้วย..."¹⁶

อย่างไรก็ตาม การบริหารงานบุคคลของระบบราชการซึ่งเป็นองค์การที่มีลักษณะพิเศษแตกต่างไปจากองค์การธุรกิจเอกชนและสิ่งที่จะต้องพิจารณาคือ ระบบที่นำมาใช้ในการบริหารงานบุคคลของหน่วยราชการ ซึ่งพอจะแบ่งได้เป็น 2 ระบบ กล่าวคือ การบริหารงานบุคคลตามระบบคุณวุฒิ หรือคุณธรรม (merit system) และ การบริหารงานบุคคลตามระบบอุปถัมภ์ (patronage system)

ระบบคุณวุฒิ

สำหรับการบริหารงานบุคคลตามระบบคุณวุฒิ นั้น อาจจะสามารถกล่าวได้ว่าเป็น "แนวความคิดที่ยึดถือเป็นหลักเกณฑ์ในการบริหารงานบุคคลตามระบบคุณธรรม ได้แก่ หลักความเสมอภาค หลักความสามารถ หลักความมั่นคง และหลักความเป็นกลางทางการเมือง"¹⁷ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การบริหารงานบุคคลตามระบบคุณวุฒินี้มีขอบเขตกว้างขวางมากเพราะ "ปัจจุบันนี้คำว่า ระบบคุณวุฒิ ไม่เพียงแต่นำมาใช้เกี่ยวกับการคัดเลือกบุคคลเข้าทำงาน เท่านั้น แต่ยังรวมถึงการบริหารงานบุคคลด้านอื่น ๆ ด้วย มากไปกว่านั้น ยังได้พิจารณาถึงค่าจ้างที่เหมาะสมกับลักษณะของงาน และคุณภาพของการปฏิบัติงาน ตลอดจนสภาพที่พึงใจของการทำงานด้วย"¹⁸

¹⁶ O. Glenn Stahl, Public Personnel Administration, (New York : Harper & Row Publishers, 1971), p. 15

¹⁷ เพ็ญศรี วายวานนท์, "ระบบคุณธรรม", ใน อมร รักษาสมัย และ โสรัจ สุจริตกุล (ผู้เรียบเรียง), การบริหารงานบุคคลในประเทศไทย (พระนคร ; โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2505), หน้า 112

¹⁸ O. Glenn Stahl, op.cit, p. 30

ระบบอุปถัมภ์

ระบบนี้เป็นระบบที่มีลักษณะตรงกันข้ามกับระบบคุณวุฒิ แต่เดิมทีเดียว ระบบอุปถัมภ์ เป็นเครื่องมือที่ใช้เพื่อเหตุผลทางการเมืองในการแต่งตั้งบุคคลเข้ารับราชการ เพราะฉะนั้น จึง "มีลักษณะคล้ายเหลือบ 2 ฝั่ง ฝั่งหนึ่งต้องไปเพื่ออีกฝั่งหนึ่งจะได้เข้ามาแทนที่ หากความ แนอนมั่นคงในชีวิตราชการมิได้..."¹⁹ แต่ในปัจจุบันนี้ ระบบอุปถัมภ์มีความหมายไม่เฉพาะ เพื่อเหตุผลทางการเมืองเท่านั้นแต่อาจหมายรวมถึงการแต่งตั้งบุคคลเข้ารับราชการโดยพิจารณา ถึงความสัมพันธ์กันฉันญาติ มิตร หรือมีการระดมทุน หรือความจำเป็นทางค่านอื่น ๆ เป็นสำคัญ ซึ่งก็ถือว่า เป็นการใช้ระบบอุปถัมภ์ เช่นเดียวกัน

ถ้าพิจารณาการดำเนินงานของทั้งสองระบบนี้แล้ว จะเห็นได้ว่า

...ระบบคุณวุฒิและระบบอุปถัมภ์อยู่มีระเบียบ มีลักษณะที่คล้ายคลึงกันอยู่ ประการหนึ่ง คือ ต่างมุ่งที่จะหาบุคคลให้เขาทำงานเพื่อหวังผลในประสิทธิภาพของ ราชการบริหาร เช่นเดียวกัน แต่ระบบคุณวุฒิพยายามไปหาและจัดให้มีวิธีการโดย การทดสอบก่อนรับเขาทำงาน การทดสอบเช่นนี้มีพัฒนาการไปในลักษณะที่เป็นวิทยา ศาสตร์มากขึ้น แต่การทดสอบเองก็มีขอบกพร่องของไหวอยู่มาก ซึ่งจะคงพิจารณา ถึงวิชาหาทางแก้ไขต่อไป ส่วนการแต่งตั้งบุคคลเขาทำงานตามระบบอุปถัมภ์นั้น ขึ้น อยู่กับหัวหน้าฝ่ายบริหารที่จะตอง "หากคนใหญ่ๆ" เพื่อจะได้ใครคนใหญ่ๆ ซึ่งเป็น การใช้วิธีการในแบบศิลปะของการทำงานมากกว่าที่จะใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ การเลือกคนตามระบบอุปถัมภ์จึงมีขอบกพร่องอยู่มากเช่นเดียวกัน...²⁰

¹⁹ ชม กาญจนประกร "ระบบอุปถัมภ์" ใน อมร รัชศาสตร์ และ โสรัจ สุจริตกุล, เรื่องเดิม, หน้า 126

²⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 147-148

การบริหารงานของมหาวิทยาลัยโดยทั่วไป

มหาวิทยาลัย เป็นองค์การหนึ่งของสังคม ซึ่งมีลักษณะพิเศษแตกต่างไปจากองค์การอื่น ๆ กล่าวคือ เป็นองค์การที่ตั้งขึ้นมาด้วยวัตถุประสงค์หลายอย่าง หน่วยงานแต่ละหน่วยภายในองค์การมีความเป็นอิสระมากกว่าหน่วยงานขององค์การประเภทอื่น และการตัดสินใจของผู้บริหารมีขอบเขตกว้างขวาง ลักษณะของหน่วยงานทั้งสามประการจะมีผลต่อโครงสร้างของการบริหารงาน ซึ่งมีลักษณะแตกต่างไปจากองค์การอื่น ๆ ในสังคมเช่นกัน

ถ้าจะพิจารณาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่และความรับผิดชอบของมหาวิทยาลัยโดยทั่วไปแล้ว ก็ควรจะพิจารณาปรัชญาการศึกษาชั้นอุดมศึกษาเสียก่อน ซึ่งพอจะจัดได้เป็น 2 จำพวกใหญ่ ๆ คือ

จำพวกแรก ได้แก่ความคิดที่จะให้มหาวิทยาลัยเป็นแหล่งฝึกฝนให้มนุษย์ทะยานสูงขึ้นไปในเชิงปรัชญา เป็นสถานที่จักรวาลของความสมบูรณ์ในวิชาการแขนงต่าง ๆ แดงไพศาล เป็นสถาบันที่มีความกว้างไกลและลึกซึ้งแห่งจินตนาการก็ถือว่าเน็คและเต็มโต เป็นอาณาบริเวณที่รสนิยมในสิ่งสุนทรีย์จะชักตัว เจริญงอกงามและใคร่รับการสนับสนุน เป็นบรรยากาศที่นำเรารู้สึกและกระตุ้นเร้าความสนใจในวิชาการ เป็นศูนย์กลางเสวนาของบัณฑิตและผู้ที่จะเป็นบัณฑิต เป็นสถานที่ชำระล้างความศึกลความเห็นที่ผิดวิถึและไมศอกความทุกข์ผล เป็นแนวทาง-ที่ปราศจากภูมิใจและใคร่รวม...แนวความคิดอย่างที่สองถือว่า มหาวิทยาลัยเป็นแหล่งประสาทวิชาการที่เน้นหนักไปในทางที่จะไขประโยชน์โลก การศึกษาตามปรัชญานี้มีการเปิดโอกาสให้เรียนรู้อย่างเต็มที่ "วิชาการ" "วิชาชีพ" หรือ "วิชาชั้นรอบรู้" เท่านั้น แต่ยังไม่สนับสนุนการเวียนรู้จากประสบการณ์หรือขอเท็จจริงอันจะมีคุณค่าต่อตนเอง และต่อส่วนรวมด้วย นั่นคือมีความรู้ใน "วิชาชีพ" และ "วิชาชีวิต" หรือ "วิชาช่วยชุมชน" ด้วย มหาวิทยาลัย ยังคงเป็นแหล่งที่เพิ่มพูนความรู้และเสริมสร้างปัญญา แต่ปัญญาและวิชาการนี้จะต้องเอนเอียงไปในทางที่นำมาประยุกต์หรือใช้การ ได้กับสภาพสิ่งแวดล้อมของโลกปัจจุบัน...²²

²² มรรพท วิระดิย์, "การศึกษา-แสงสว่างแห่งชีวิต", บุรุษพอชน มหาวิทยาลัยรามคำแหง, (นครหลวง ฯ : กรุงเทพมหานครพิมพ์, 2514), ไม่บอกหน้า

แนวความคิดทั้งสองแบบมีลักษณะเหมือนกัน คือ มหาวิทยาลัยมีหน้าที่ถ่ายทอดวิชาการ ทางด้านต่าง ๆ ขณะเดียวกันก็จะต้องวิจัยค้นคว้าความรู้ใหม่เพิ่มเติมด้วย แต่ที่แตกต่างกัน คืออีกกลุ่มหนึ่งเห็นว่า นอกจากหน้าที่ในการถ่ายทอดวิชาการและแสวงหาความรู้ใหม่แล้ว มหาวิทยาลัยยังจะต้องให้บริการหรือทำประโยชน์ให้แก่สังคมด้วย หน้าที่และความรับผิดชอบ ตามแนวความคิดทั้งสองแบบดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของมหาวิทยาลัยที่มีต่อสังคม เพราะสังคมจะเจริญก้าวหน้าหรือล้มเหลวในอนาคตนั้น ปัจจัยสำคัญส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับมาตรฐาน การศึกษาระดับมหาวิทยาลัย ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะงานมหาวิทยาลัยโดยทั่วไปเป็นงานที่มีวัตถุประสงค์ ประสงค์เพื่อ

ก. อบรมใจให้บัณฑิต นักศึกษา เป็นปัญญาชน คือ มีความรอบรู้ สามารถพิจารณาทั้งกรณี โลกและกรณีธรรมและสามารถใช้สติปัญญาพิจารณาโดยชอบธรรม

ข. ปีกฝนให้บัณฑิต นักศึกษามีวิชาชีพพระคัมภีร์ เพื่อนำไปใช้ประกอบสัมมาอาชีวะ เป็น ประโยชน์แก่ตนเองและสังคม

ค. ส่งเสริมวิชาการให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ ทั้งทันเหตุการณ์และนำหน้าเหตุการณ์²³

มหาวิทยาลัยจะสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวนี้ได้ จะต้องมียุทธศาสตร์การบริหารงาน ที่มีสมรรถภาพ ซึ่งควรมีลักษณะดังนี้

1. ผู้บริหารในตำแหน่งสำคัญมีคุณวุฒิและสามารถอุทิศเวลาปฏิบัติงานได้มากพอ
2. การควบคุมการบริหารและการวางนโยบายเป็นไปโดยหลักประชาธิปไตย
3. ระบบบริหารสนับสนุนความก้าวหน้าทางวิชาการ
4. การเงินคล่องตัว
5. การบริหารงานบุคคล (personnel management) เหมาะสมสำหรับบุคคล

ประเภทอาจารย์²⁴

²³ ป่วย อิงภากรณ์, "การบริหารงานมหาวิทยาลัย", วารสารพัฒนบริหารศาสตร์, (7 : 3 : กรกฎาคม 1967), หน้า 522

²⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 533-534

การที่ได้พิจารณาเกี่ยวกับหน้าที่ วัตถุประสงค์ และระบบการบริหารของมหาวิทยาลัย ก็เพื่อจะเน้นให้เห็นลักษณะพิเศษและความสลับซับซ้อนของการบริหารงานมหาวิทยาลัย ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มบุคคลสองประเภท ประเภทแรก เป็นกลุ่มที่ทำหน้าที่ทางด้านการบริหารงาน ซึ่งมีระดับต่าง ๆ ลดหลั่นกันลงมา และประเภทที่สอง คือ กลุ่มทำหน้าที่ทางด้านการสอน ซึ่งเป็นหัวใจของการดำเนินงานของมหาวิทยาลัย ฉะนั้น ระบบที่เหมาะสมแก่การบริหารงานมหาวิทยาลัย คือ "...ระบบที่ให้อิสรภาพแก่อาจารย์และผู้บริหารงานมหาวิทยาลัย อำนาจให้มีความคล่องตัวในการเลือกอาจารย์ ในการแต่งตั้งและกำหนดเงินเดือนอาจารย์..."²⁵ ดังนั้น "...ระบบการบริหารมหาวิทยาลัยนั้น จะใช้ระบบราชการธรรมดาหาได้ไม่ เพราะจะพบอุปสรรคไปเสียทุกประเด็น เริ่มแต่การบรรจุ แต่งตั้งและการพิจารณาว่าเห็นความชอบอาจารย์... การที่มหาวิทยาลัยจะเป็นส่วนราชการเช่นนี้ในประเทศไทยหรือประเทศอื่น เช่น ฝรั่งเศส เป็นต้น ย่อมไม่เป็นผลดีแก่การศึกษาชั้นอุดมศึกษาและก่อให้เกิดปัญหานานาประการ..."²⁶

การบริหารงานของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยในปัจจุบัน

1. ฐานะทางราชการ

ถ้าพิจารณาการจัดระบบการบริหารเกี่ยวกับทางด้านการศึกษาในระดับอุดมศึกษามหาวิทยาลัยเป็นส่วนราชการ มีฐานะเป็นกรม สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี นอกจากนี้ ก็ยังมีสถาบันการศึกษานอกอีก ซึ่งเป็นสถาบันที่มีฐานะเทียบเท่ามหาวิทยาลัย แต่อยู่ในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการอีก 2 สถาบัน คือ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าและวิทยาลัยวิชาการศึกษา

²⁵ ป๋วย อึ๊งภากรณ์, "ข้อคิดเรื่องอุดมศึกษา", วารสารสภาการศึกษาแห่งชาติ,

(6 : 1 : กรกฎาคม 2514), หน้า 5

²⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 4

2. การบริหาร

การบริหารงานภายในมหาวิทยาลัยในแต่ละมหาวิทยาลัย มีสภามหาวิทยาลัยเป็นองค์กรที่สูงสุด สำหรับการบริหารงาน ประกอบด้วย

... นายกรัฐมนตรี เป็นนายกสภามหาวิทยาลัย อธิการบดี รองอธิการบดี คณบดี เป็นกรรมการ กรรมการอีกประเภทหนึ่ง โคนก ผู้ที่มาจากคณะต่าง ๆ เป็นกรรมการ คอย ตามกฎหมาย สภามหาวิทยาลัยมีอำนาจสำคัญ ๆ หลายประการ อาทิ วางนโยบาย วางกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ความคุมดูแลทั่วไป ฯลฯ แต่โดยปฏิบัติเรื่องราวต่างๆมักจะตกลงกัน ในระหว่างคณบดี ในที่ประชุมคณบดีเสียก่อน เป็นที่น่าสังเกตคือว่า ที่ประชุมคณบดี นั้น ไม่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย ผู้มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการตามนโยบายของสภามหาวิทยาลัย คือ อธิการบดี ซึ่งอาจจะปรึกษาหารือ หรือขอคำแนะนำจากใครก็ได้ แต่ในแง่ปฏิบัติ ที่ประชุมคณบดีมีอำนาจหน้าที่มาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ มหาวิทยาลัยหลายแห่ง มีกำเนิดมาจากการรวมคณะต่าง ๆ เข้าด้วยกัน คณะต่าง ๆ จึงค่อยกลายเป็นสภามหาวิทยาลัยซึ่งกันและกัน แทนที่อธิการบดีจะเป็นผู้บริหารที่มีอำนาจหน้าที่มาก แต่ตามข้อเท็จจริงในแง่ปฏิบัติหาเป็นเช่นนั้นไม่ อธิการบดีเกือบทุกมหาวิทยาลัย ทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานระหว่างคณะต่าง ๆ ²⁷

ตามที่กล่าวมานี้ พอจะแสดงให้เห็นลักษณะและระบบการบริหารงานของมหาวิทยาลัย ได้พอสังเขปทั้งในคำขอเท็จจริงหรือในทางปฏิบัติ และอำนาจหน้าที่ของผู้บริหารในมหาวิทยาลัย คอย นอกจากสภามหาวิทยาลัยแล้ว ยังมีหน่วยงานระดับคณะซึ่งทำหน้าที่ดำเนินการบริหารใน มหาวิทยาลัยอีกโดย "มีคณบดีเป็นผู้รับผิดชอบตามกฎหมาย คณบดีต้องปฏิบัติตามข้อตกลงของคณะ

²⁷ สัมภาษณ์ เกตุทัต, "งานมหาวิทยาลัย", วารสารสภาการศึกษาแห่งชาติ, (6 : 4 : พฤศจิกายน 2514), หน้า 32 ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2515 นายกรัฐมนตรีไม่ได้เป็นนายก สภามหาวิทยาลัยรามคำแหงโดยตำแหน่ง ตามคำสั่งกองบัญชาการคณะปฏิวัติ ที่ 388/2515 เรื่อง แต่งตั้งนายกสภามหาวิทยาลัยและกรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิของมหาวิทยาลัยรามคำแหง, ลงวันที่ 1 ตุลาคม 2515 (สำเนา)

กรรมการประจำคณะ ซึ่งมีหน้าที่วางหลักเกณฑ์ทางวิชาการ เสนอสมามหาวิทยาลัยอนุมัติ แต่ในทางปฏิบัติ คณะคัมภีร์จะเป็นผู้บริหารที่มีอำนาจหน้าที่มาก กรรมการคณะคล้ายกับมีหน้าที่ให้คำแนะนำและความเห็นชอบเท่านั้น" 28

ถ้าพิจารณาอำนาจหน้าที่และวิธปฏิบัติดังกล่าวนี้ จะเห็นได้ว่าการบริหารงานของคณะต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัย มีลักษณะที่เป็นตรงกันข้ามกับที่ได้กำหนดไว้ในกฎหมาย อย่างไรก็ตามระบบการบริหารงานมหาวิทยาลัยก็ยังมีหน่วยงานที่มีระดับต่ำกว่าระดับคณะลงไปอีก คือ มีภาควิชา หรือแผนกวิชา ซึ่งมีหน้าที่ "...จะต้องรับผิดชอบทั้งงานวิชาการในสาขาวิชานั้น งานนักศึกษาในสาขาวิชานั้นและงานบริหารในสาขาวิชานั้น..."²⁹ งานในระดับภาควิชาชั้นนี้ถือว่าเป็นงานที่จะต้องรับภาระทั้งในค่านวิชาการและบริหารควบคู่กันไปด้วย

3. ความเกี่ยวข้องกับองค์การภายนอก

ในระบบการบริหารงานมหาวิทยาลัย นอกจากจะมีความสัมพันธ์กันระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ตั้งแต่สมามหาวิทยาลัยลงมาถึงภาควิชาแล้ว ยังมีความเกี่ยวข้องกับหน่วยงานอื่นซึ่งอยู่ภายนอกมหาวิทยาลัยอีก เป็นต้นว่า สำนักนายกรัฐมนตรี สภาพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ สำนักงบประมาณ กรมบัญชีกลาง และสภาการศึกษาแห่งชาติ หน่วยงานเหล่านี้นับว่ามีบทบาทสำคัญต่อการบริหารงานของมหาวิทยาลัยในปัจจุบัน ตลอดจนการวางแผนดำเนินงานของมหาวิทยาลัยในอนาคตด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สภาการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งมีหน้าที่พิจารณาเสนอการจัดตั้ง ยุบ รวม ปรับปรุงและเลิกมหาวิทยาลัย พิจารณาอนุมัติจัดตั้ง ยุบ รวมและเลิกคณะและภาควิชา ให้ความเห็นชอบหลักสูตรของมหาวิทยาลัย เกี่ยวกับตัวบุคคล สภาการศึกษาก็ยังทำหน้าที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัยด้วย

28 เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน

29 เรื่องเดียวกัน, หน้า 33

การบริหารงานของมหาวิทยาลัยรามคำแหง

1. โครงสร้าง

การบริหารงานโดยทั่วไป ตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ. 2514 ใ้มหาวิทยาลัยรามคำแหง มีฐานะเป็นกรม สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี โดยแบ่งส่วนราชการ ตามบทเฉพาะกาล ดังนี้.-

มาตรา 5 ใ้มหาวิทยาลัย ตั้งแต่ระยะที่เริ่มดำเนินการ มีส่วนราชการ ดังนี้

1. สำนักงานอธิการบดี
2. คณะนิติศาสตร์
3. คณะบริหารธุรกิจ
4. คณะมนุษยศาสตร์
5. คณะศึกษาศาสตร์
6. สำนักบริการทางวิชาการและทดสอบประเมินผล³⁰

มหาวิทยาลัยรามคำแหงก็มีระบบบริหารงานเช่นเดียวกับมหาวิทยาลัยอื่น ๆ กล่าวคือ มีสภามหาวิทยาลัย ประกอบด้วย "นายกรัฐมนตรี เป็นนายกสภามหาวิทยาลัย เลขาธิการ สภามการศึกษแห่งชาติ อธิการบดี รองอธิการบดี คณบดี ผู้อำนวยการสถาบัน และผู้อำนวยการ สำนักใ้มหาวิทยาลัย ถ้ามี เป็นกรรมการสภามหาวิทยาลัยโดยตำแหน่ง และกรรมการสภา

³⁰ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 88 ตอนที่ 24, 2 มีนาคม 2514, หน้า 110 - 111

มหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ แต่งตั้ง มีจำนวนไม่น้อยกว่าสี่คน และไม่เกินเก้าคน³¹

2. ปีแรกของการบริหาร

ในปีการศึกษา 2514 อันเป็นปีแรกของการดำเนินงาน กรรมการสภามหาวิทยาลัยรามคำแหง โดยตำแหน่งประกอบด้วย*

1. จอมพลถนอม กิตติขจร	นายกรัฐมนตรี
2. นายกำแหง พลางกูร	เลขาธิการสภาการศึกษาแห่งชาติ
3. นายศักดิ์ นาสุขนิรันดร์	อธิการบดี
4. นายไพฑูริย์ สุวรรณโพธิ์ศรี	รักษาการรองอธิการบดีฝ่ายธุรการ
และคณบดีคณะบริหารธุรกิจ
5. นายชนกกาญจน์ ภัทรากาญจน์	รักษาการรองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ
6. นายสง่า สีนะสมิต	คณบดีคณะนิติศาสตร์
7. นายอุดม วโรตม์ลึกขจิตต์	รักษาการคณบดีคณะมนุษยศาสตร์
8. นายอภิรมย์ ณ นคร	รักษาการคณบดีคณะศึกษาศาสตร์
9. นายฤทธิ์ สิริมาตย์	รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการสำนัก
บริหารทางวิชาการและทดสอบประเมินผล

³¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 93-94

* ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2515 พลโทแสวง เสนาณรงค์ ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งนายกสภามหาวิทยาลัยแทนจอมพลถนอม กิตติขจร และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิได้แต่งตั้งพลโทชาญ อังสุโชติ ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณเพิ่มอีก ตามคำสั่งกองบัญชาการคณะปฏิวัติ ที่ 388/2515, เรื่องเดิม

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง ประกอบด้วย

1. นายเรณู สุวรรณสิทธิ์ เลขาธิการสำนักงานสภาพัฒนาการ เศรษฐกิจแห่งชาติ
2. นายบุญสม มาร์ติน อธิบดีกรมพลศึกษาและอธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่
3. นายสุขุม นวพันธ์ กรรมการผู้จัดการธนาคารทหารไทย
4. นายกอ สวัสดิ์พาณิชย์ อธิบดีกรมวิสามัญศึกษา
5. นายประภาศน์ อวยชัย อธิบดีศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง

กรรมการสภามหาวิทยาลัยที่ตั้งไว้กล่าวนามข้างต้นนี้ จะเห็นกลุ่มบุคคลที่จะเป็น
ผู้กำหนดนโยบายหรือตัดสินใจในทิศทาง ๆ ที่สำคัญ ๆ ขององค์การ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลซึ่งเป็นเรื่องสำคัญ และมีลักษณะแตกต่างจากข้าราชการประจำ
ทั่ว ๆ ไป

การบริหารงานบุคคลของมหาวิทยาลัยในประเทศไทย

1. หลักการปฏิบัติ

มหาวิทยาลัยในประเทศไทยเกือบทั้งหมด เป็นหน่วยงานที่สังกัดอยู่ในสำนักนายกรัฐมนตรี
และส่วนใหญ่ของอาจารย์ผู้สอนและเจ้าหน้าที่เป็นข้าราชการประจำ แต่การเป็นข้าราชการประจำ
ในมหาวิทยาลัยนั้น มีลักษณะแตกต่างไปจากข้าราชการประจำในกระทรวงทบวงกรมอื่น ๆ ทั้งนี้
เพราะมี พระราชบัญญัติว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัย พ.ศ. 2507 กำหนด
ไว้ว่า "มาตรา 4 การกำหนดอัตราเงินเดือนการบรรจุ การแต่งตั้ง การเลื่อนชั้น การ
เลื่อนอันดับ การเลื่อนชั้น การโอน การสอบสวน การรักษาวินัย และการออกจากราชการของ
ข้าราชการและลูกจ้างของมหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นส่วนราชการในสำนักนายกรัฐมนตรี ให้เป็นไป
ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง"³²

กฎกระทรวงที่ออกตามความในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัย
พ.ศ. 2507 ได้กำหนดไว้ในข้อ 2 ว่า ³³

³² ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 81 ตอนที่ 7 21 มกราคม 2507, หน้า 13

³³ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 81 ตอนที่ 28 24 มีนาคม 2507, หน้า 168-169

ให้มีการชำระค่าธรรมเนียมวิทยาลัยคณะหนึ่ง เรียกโดยย่อว่า "ก.ม." ประกอบด้วย นายกรัฐมนตรี เป็นประธาน รองนายกรัฐมนตรี (ถามี่) เป็นรองประธาน ประธานคณะกรรมการบริหารสภาการศึกษาแห่งชาติ ปลัดบัญชาการสำนักนายกรัฐมนตรี ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี อธิการบดีทุกมหาวิทยาลัย ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ อธิบดีกรมบัญชีกลาง เลขาธิการคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน และเลขาธิการสภาการศึกษาแห่งชาติ เป็นกรรมการ มีอำนาจหน้าที่ปฏิบัติการตามความในกฎกระทรวงนี้

ให้เลขาธิการสภาการศึกษาแห่งชาติ เป็นเลขานุการของ ก.ม.

เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัย พ.ศ. 2507 นี้ก็เพราะมีการโอนมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ไปสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี และเพื่อทำการกำหนดอัตราเงินเดือน การบรรจุ การแต่งตั้ง และอื่น ๆ ดังกล่าวแล้วของข้าราชการและลูกจ้างในมหาวิทยาลัยทุกแห่ง เป็นไปอย่างเดียวกัน แต่เหตุผลประการสำคัญก็เพื่อจะดึงบุคคลที่มีคุณวุฒิ มีความรู้และความสามารถปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัย นั้นเอง "อาจารย์ให้อยู่ในระบบ ก.ม. แทนระบบ ก.พ. ซึ่งหมายความว่า อาจารย์มหาวิทยาลัยสามารถเลื่อนขั้นไต่ระดับโดยไม่ต้องติดตัน"³⁴ นอกจากนี้ ข้าราชการมหาวิทยาลัยยังมีลักษณะแตกต่างจากข้าราชการอื่น คือ "...ระบบข้าราชการมหาวิทยาลัย ประกอบด้วย ชั้น และตำแหน่ง สองประเภทด้วยกัน คือ ชั้นทางข้าราชการพลเรือน ซึ่งเป็นตัวกำหนดเงินเดือนที่จะได้รับและตำแหน่งทางวิชาการ ซึ่งแสดงถึงเกียรติทางวิชาชีพ และฐานะทางวิชาการ..."³⁵

³⁴ ป่วย อิงภากรณ์, "การบริหารงานมหาวิทยาลัย", เรื่องเดิม, หน้า 541

³⁵ อาชิบบอดด์ บีชอร์ และ ช่าง บัวศรี, "การศึกษาในประเทศไทย", การวิเคราะห์และคาดคะเนความต้องการอาจารย์ของมหาวิทยาลัยในประเทศไทย, (Bangkok ; Thai Watana Panich, 2511), หน้า 33

2. ก.ม.กับการบริหารงานบุคคลในมหาวิทยาลัย

ก.ม. เป็นองค์การสูงสุดของการบริหารบุคคลในมหาวิทยาลัย "ก.ม. มีอำนาจตั้ง
 อนุกรรมการวิสามัญ เพื่อให้กระทำการใด ๆ ตามที่ ก.ม. มอบหมายได้" ³⁶ และยังมี "ให้มี
 อนุกรรมการ ก.ม. ประจำทุกมหาวิทยาลัย เรียกโดยย่อว่า "อ.ก.ม." ประกอบด้วย อธิการ
 บค เป็นประธาน รองอธิการบดี (ถ้ามี) เป็นรองประธาน คณบดีและเลขาธิการมหาวิทยาลัย
 (ถ้ามี) เป็นอนุกรรมการ ... ให้เลขาธิการมหาวิทยาลัยเป็นเลขานุการ อ.ก.ม. ในกรณี
 ไม่มีเลขาธิการมหาวิทยาลัย ให้อธิการบดีแต่งตั้งอนุกรรมการผู้ใดคนหนึ่งเป็นเลขานุการ
 อ.ก.ม." ³⁷

ถ้าจะพิจารณาฐานะของ ก.ม. แล้ว "ก.ม. นี้ ถ้าจะเทียบก็เป็นเสมือนกับ ก.พ.,
 อ.ก.ม. ก็มีฐานะเหมือน อ.ก.พ. กระทั่งรวมกับ อ.ก.พ. กรม โดยเหตุที่ไม่มีราชการ
 บริหารส่วนภูมิภาค... ในการบริหารงานบุคคลของมหาวิทยาลัยนั้น จึงมีองค์การใหญ่ในส่วน
 กลางและมีองค์การย่อยกระจายอยู่ตามมหาวิทยาลัยอีกระดับหนึ่ง..." ³⁸ ตามที่กล่าวนี้ แสดง
 ให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่าง ก.ม. และ ก.พ. ได้เป็นอย่างดี แต่อย่างไรก็ตาม ทั้ง ก.ม.
 และ ก.พ. หาได้แยกกันโดยเด็ดขาดไม่ "...ในหลักการ ก.ม. เป็นอิสระจาก ก.พ. แต่
 ตามความเป็นจริงระเบียบปฏิบัติยังอยู่กับ ก.พ. เกือบทั้งสิ้น ก.ม. มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการ
 กำหนดเงินเดือนแก่การกำหนดคอตราเงินเดือนจะเป็นอย่างไรนั้น ก็หันไปไขกฎหมายเกี่ยวกับ
 ข้าราชการพลเรือนนั่นเอง..." ³⁹

³⁶ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 81 ตอนที่ 28, 24 มีนาคม 2507, หน้า 170

³⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 170

³⁸ อุดล วิเชียรเจริญ, "คณะกรรมการข้าราชการมหาวิทยาลัย", การบริหารงาน
 บุคคลในประเทศไทย ใน อมร รักษาสัตย์ และ โสวัจ สุจริตกุล (ผู้เรียบเรียง), (พระนคร :
 โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2505), หน้า 186

³⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 186-187

ความเป็นจริงปรากฏว่า ก.ม. อ่างอิงกฎ ก.พ. มากก็เพราะว่ามีกฎกระทรวงกำหนดให้ไว้เลยว่า เรื่องใดมีบัญญัติไว้ในกฎกระทรวงก็ให้นำกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนและกฎ ก.พ. และระเบียบออกตามความในกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนมาใช้บังคับโดยอนุโลม แมว่าบางเรื่อง เช่น การกำหนดอัตราเงินเดือนของข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัยมีกฎกระทรวงกำหนดไว้ต่างหาก แต่ก็ไม่มีอะไรแตกต่างจากที่ระบุไว้ในกฎ ก.พ. แมแต่ตัวบุคคลที่ทำหน้าที่ประธาน ก.พ. และ ก.ม. โดยตำแหน่งก็ยังเป็นบุคคลคนเดียวกัน

ปัญหาสำคัญของการบริหารงานบุคคลในมหาวิทยาลัย

ในปัจจุบันนี้พอจะกล่าวได้ว่า ทุกมหาวิทยาลัยประสบปัญหาทางวิชาการเพราะ "... มหาวิทยาลัยประสบปัญหาการขาดแคลนอาจารย์ทั้งในค่านปริมาณและคุณภาพมาเป็นเวลานาน ทั้งนี้เป็นเพราะมหาวิทยาลัยเพิ่มปริมาณการรับนักศึกษาอย่างรวดเร็ว ในการผลิตอาจารย์มหาวิทยาลัย 1 คนที่มีคุณภาพสูง กินเวลาประมาณ 10 ปี จึงจะได้อาจารย์ปริญญาเอก..."⁴⁰ นอกจากนี้ขาดแคลนตัวบุคคลแล้ว ก็ยังมีปัญหาอย่างอื่นที่เกี่ยวกับตัวบุคคลอีก กล่าวคือ "การบริหารงานบุคคลในสถาบันอุดมศึกษา ยังมีได้มีการใช้ระบบคุณธรรม (merit system) อย่างจริงจัง... การรับสมัครบุคคลเข้ามาเป็นอาจารย์และเจ้าหน้าที่ฝ่ายวิชาการของสถาบัน มิได้มีการพิจารณาลักษณะอย่างจริงจัง โดยถือหลักความสามารถเหมาะสม (merit system) เป็นเกณฑ์..."⁴¹ ฉะนั้น ปัญหาสำคัญของการบริหารงานบุคคลของมหาวิทยาลัยจึงมี 2 ประการ คือ

1. ปัญหาการขาดแคลนตัวบุคคลที่มีคุณภาพ
2. วิธีการคัดเลือกตัวบุคคล ยังไม่ได้ใช้ระบบคุณธรรมอย่างแท้จริง

⁴⁰ สิปปนนท์ เกตุทัต, "งานมหาวิทยาลัย", เรื่องเดิม, หน้า 34

⁴¹ ชัดติยา กรรณสูต, "การจัดและบริหารหน่วยงานภายในของสถาบันอุดมศึกษา", วารสารสภาการศึกษาแห่งชาติ, (4 : 8 : มีนาคม 2513) หน้า 49- 50

ตามที่กล่าวนี้ แสดงให้เห็นว่า แม้มหาวิทยาลัยที่ได้จัดตั้งมาเป็นเวลานานแล้ว ก็ยังคงประสบปัญหาทางด้านการขาดแคลนบุคคล ตามเหตุผลซึ่งได้พิจารณาแล้ว สำหรับมหาวิทยาลัยที่ตั้งขึ้นใหม่ ซึ่งไม่ได้มีการวางแผนมาก่อน คือ มหาวิทยาลัยรามคำแหง นอกจากจะประสบปัญหาต่าง ๆ เหมือนกับมหาวิทยาลัยอื่น ๆ แล้ว ก็ยังจะต้องเผชิญกับปัญหาพิเศษเฉพาะตัวอีก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสรรหาบุคคลในระยะแรกเริ่มของการจัดตั้ง

การบริหารงานบุคคลของมหาวิทยาลัยรามคำแหง

1. การดำเนินงาน

ตามพระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการสำนักนายกรัฐมนตรี (ฉบับที่ 9) พ.ศ.2514 กำหนดให้มหาวิทยาลัยรามคำแหงมีฐานะเป็นกรมในสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี ฉะนั้น มหาวิทยาลัยนี้จึงมีการบริหารงานบุคคลอยู่ภายใต้การควบคุมของ ก.ม. เช่นเดียวกับมหาวิทยาลัยอื่น และตามกฎหมายก็ยังมี อ.ก.ม.ประจำมหาวิทยาลัยอีก ถ้าพิจารณาอำนาจหน้าที่ของ อ.ก.ม. แล้วทั้งในแง่ของกฎหมายและในทางปฏิบัติ อ.ก.ม. มีบทบาทสำคัญต่อการบริหารบุคคลมหาวิทยาลัยอย่างยิ่ง มหาวิทยาลัยรามคำแหง เป็นองค์การที่ตั้งขึ้นมาใหม่ในลักษณะที่รีบด่วนมาก แม้มหาวิทยาลัยได้เปิดดำเนินการจำหน่ายใบสมัครเข้าศึกษาในเดือนมีนาคม 2514 ซึ่งหมายความว่า จะต้องมีการเจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัยพร้อมที่จะปฏิบัติหน้าที่แล้ว แต่เป็นที่น่าสังเกตว่า อ.ก.ม. มหาวิทยาลัยรามคำแหง เกิดขึ้นเมื่อมีการแต่งตั้งผู้รักษาการในตำแหน่งคณบดีและผู้อำนวยการสำนัก ตามคำสั่งสภามหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่ 1/2514 ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2514 และมีการเปลี่ยนแปลงตัวบุคคลบางตำแหน่งในเวลาต่อมา ตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 238/2514 ลงวันที่ 5 ตุลาคม 2514 ตามคำสั่งทั้งสองฉบับนี้ อ.ก.ม. มหาวิทยาลัยรามคำแหง ในระหว่างการทำงานในระยะแรก จึงประกอบด้วย⁴²

⁴² คำสั่งมหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่ 1/2514, เรื่องตั้งผู้รักษาการในตำแหน่งคณบดีและผู้อำนวยการสำนัก, ลงวันที่ 16 เมษายน 2514 และคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 238/2514 เรื่องแต่งตั้งผู้รักษาการในตำแหน่งรองอธิการบดีและผู้อำนวยการสำนัก, ลงวันที่ 5 ตุลาคม 2514, (สำเนาคำสั่ง)

1. นายศักดิ์ ชาติสุนันต์	อธิการบดี
2. นายไพฑูรย์ สุวรรณโพธิ์ศรี	รักษาการในตำแหน่งรองอธิการบดีฝ่ายธุรการ
และคณบดีคณะบริหารธุรกิจ
3. นายชนกาญจน์ ภัทรกาญจน์	รักษาการในตำแหน่งรองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ
4. นายอภิรมย์ อ. นคร	รักษาการในตำแหน่งรองอธิการบดีฝ่ายนักศึกษา
และคณบดีคณะศึกษาศาสตร์
5. นายสง่า สีนะสมิต	คณบดีคณะนิติศาสตร์
6. นายอุดม วโรตม์สิกขิตต์	รักษาการคณบดีคณะมนุษยศาสตร์
7. นายสุทธิ ศิริมาตย์	รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักบริการ
ทางวิชาการและทดสอบประเมินผล

มหาวิทยาลัยรามคำแหงเป็นมหาวิทยาลัยที่จัดตั้งขึ้นมาอย่างรีบด่วน เพื่อแก้ไขปัญหาความต้องการการศึกษาขั้นสูงของผู้สำเร็จประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย ดังนั้น จึงมีเวลาเตรียมงานและวางแผนการดำเนินงานในระยะแรกเพียงเล็กน้อย คือประมาณ ๘ เดือน ทางคณาบุคคลก็จะต้องสรรหาใหม่ ตั้งแต่ระดับต่ำสุดจนกระทั่งถึงระดับผู้บริหารงานสูงสุดในมหาวิทยาลัย ซึ่งพอจะแยกได้เป็น 4 ประเภท คือ⁴³

1. คณะผู้บริหารชั้นสูง (top administrators) ได้แก่ อธิการบดี คณบดีคณะต่าง ๆ และผู้อำนวยการสำนัก ๆ ส่วนใหญ่เป็นคณะกรรมการเตรียมการเปิดมหาวิทยาลัยอยู่แล้ว
2. ผู้บริหารระดับรองลงมาจากประเภทแรก (administrators) ได้แก่ หัวหน้ากองกลาง บรรณาธิการ ผู้จัดการโรงพิมพ์ เป็นต้น การสรรหาบุคคลประเภทนี้ไม่ยากเท่าใดนัก เพราะเป็นผู้ที่ได้อาจารย์เตรียมเปิดมหาวิทยาลัยอยู่แล้วเช่นเดียวกัน

⁴³ Banphot Virasai, Ramkhamhaeng University : "A case in Institution Building," (Unpublished manuscript, 1972), pp. 7-8

3. เจ้าหน้าที่ระดับที่ต่ำลดหลั่นกันลงมา (lower echelon) ซึ่งปฏิบัติงานประจำ
ต่าง ๆ ตำแหน่งดังกล่าวนี้ ได้แก่ ประจำแผนก เสมียนพนักงาน พนักงานพิมพ์ดีด พนักงานส่ง
หนังสือ และนักรกร ภารโรง ส่วนใหญ่ก็สอบคัดเลือกเข้ามาและที่เหลือบางส่วนก็ย้ายมาจากหน่วย
ราชการอื่น

4. คณะผู้ทำหน้าที่ทางการสอน ผู้ที่มีคุณสมบัติครบถ้วนตามที่ต้องการนั้นหายาก เพราะ
โดยทั่วไปแล้ว เมืองไทยยังขาดแคลนบุคคลที่ได้รับการศึกษาขั้นต่ำจากมหาวิทยาลัยที่เชื่อถือได้ทั้ง
ในและต่างประเทศ

ข้อที่น่าสังเกตอีกอย่างหนึ่งก็คือว่า คณะผู้บริหารชั้นสูงและผู้ทำหน้าที่ทางการสอน
ส่วนหนึ่งมีฐานะเป็นทั้ง line และ staff ซึ่งในกรณีนี้ย่อมช่วยลดปัญหาความขัดแย้งในเรื่องความ
สำคัญระหว่างฝ่าย line และ staff ลงได้มาก

บุคคลทั้ง 4 ประเภทดังกล่าวนี้ บางกลุ่มก็อาจจะหามาได้ไม่ยากนัก เพราะไม่จำเป็นจะ
ต้องใช้บุคคลที่มีความรู้ความสามารถเป็นพิเศษ สำหรับคณะผู้บริหารชั้นสูงนั้น แม้จะหายากโดย
ลักษณะของบุคคล ส่วนใหญ่ก็เป็นกรรมการเตรียมการ เปิดมหาวิทยาลัยอยู่แล้ว จึงไม่มีปัญหามากนัก
ยกเว้น 2 ท่าน คือ นายสง่า ลีนะสมิต และนายฤทธิ ศิริมาตย์ เท่านั้นที่มีชื่อเป็นกรรมการเตรียม
การ เปิดมหาวิทยาลัย แต่ก็มีส่วนช่วยในการดำเนินการจัดตั้งอย่างไม่เป็นทางการ เช่นเดียวกัน
ที่มีปัญหาจริง ๆ นั่นก็คือ คณะผู้ทำหน้าที่สอนหรืออาจารย์ส่วนใหญ่ เพราะตำแหน่งดังกล่าวนี้ นับได้
ว่าเป็นหัวใจของการดำเนินงานของมหาวิทยาลัย ฉะนั้น ปัญหาการขาดแคลนตัวบุคคลที่มีความรู้
ความสามารถ คุณวุฒิและมีประสบการณ์พอที่จะทำการสอนในระดับอุดมศึกษาได้จึงเป็นปัญหาที่คณะ
กรรมการเตรียมการ เปิดมหาวิทยาลัยรามคำแหงตระหนักดี เพราะทุกท่านมีประสบการณ์ทั้งทาง
ด้านการสอนและการบริหารในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ มาแล้วนั่นเอง

วิธีการหาตัวบุคคลในระยะเริ่มก่อตั้ง

การดำเนินงานในการจัดตั้งมหาวิทยาลัยรามคำแหง เป็นไปในลักษณะรีบด่วนมาก ทั้งนี้ก็เพื่อให้สามารถเปิดทำการสอนให้ทันปีการศึกษา 2514 งานทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานมหาวิทยาลัย จะต้องริเริ่มและดำเนินการขึ้นมาใหม่ทั้งสิ้น แต่จะพิจารณาในที่นี้เฉพาะที่เกี่ยวกับตัวบุคคล ซึ่งมีหลักการสำหรับการพิจารณาคัดเลือกในระยะเริ่มดำเนินการ ดังนี้⁴⁴

1. พิจารณาตามเงื่อนไขที่ระบุไว้ตามกฎหมาย
2. พิจารณาจากประวัติการทำงานเป็นส่วนตัว เท่าที่จะสืบหาได้
3. ถ้าหากคณะกรรมการเตรียมการ เปิดรับผู้สนใจสมัครของบุคคลเหล่านี้เป็นส่วนตัว ก็จะได้รับพิจารณาเป็นพิเศษ

เมื่อพิจารณาหลักการต่าง ๆ ในการพิจารณามูลนิธิเข้ารับราชการในมหาวิทยาลัยรามคำแหงแล้ว ก็พอจะกล่าวได้ว่า การคัดเลือกนั้น ใช้ทั้งระบบอุปถัมภ์และระบบคุณวุฒิ ในขณะเดียวกัน แต่เป็นที่น่าสังเกตว่ามหาวิทยาลัยเปิดดำเนินการแล้วประมาณหนึ่งเดือน จึงมีการแต่งตั้งผู้บริหารการคณะคึกคะต่าง ๆ ซึ่งเป็นผู้ทำหน้าที่ อ.ก.ม.มหาวิทยาลัยรามคำแหงตามกฎหมาย และสามารถบรรจุบุคคลเหล่านั้นได้ เมื่อมหาวิทยาลัยดำเนินงานมาแล้วประมาณ 2 เดือน

วิธีการหาตัวบุคคลที่เหมาะสมนั้น ขณะเตรียมการก็หาตามตัวบุคคลไว้ก่อน เพราะยังไม่ถึงบประมาณ และได้แบ่งงานหาตัวบุคคลเป็นไปตามคณะ กรรมการเตรียมการท่านใดรับผิดชอบคณะใด ก็รับผิดชอบเกี่ยวกับการหาตัวบุคคลของคณะนั้นด้วย แต่ตามมีผู้มาติดต่อผ่านทาง

⁴⁴ ศักดิ์ ผาสุกนิรันดร์, อธิการบดีมหาวิทยาลัยรามคำแหง, สัมภาษณ์ วันที่ 25

ประธานกรรมการ เตรียมการ เปิดมหาวิทยาลัย ก็จะส่งไปให้กรรมการผู้รับผิดชอบแต่ละคณะพิจารณา
อีกครั้งหนึ่ง ถ้าหากอยู่ในหลักเกณฑ์ตามที่ได้อธิบายมาแล้วก็ไม่มีปัญหา⁴⁵

การใช้วิธีการเหล่านี้ แม้มหาวิทยาลัยสามารถหาตัวบุคคลได้ในเวลาอันจำกัดเช่นนี้
ส่วนหนึ่งก็อาจจะพิจารณาได้ว่า มีปัจจัยหลายอย่างส่งเสริมการบริหารงานบุคคล แต่ขณะ
เดียวกันก็มีปัจจัยหลายประการที่เป็นอุปสรรคในการสรรหาตัวบุคคล เช่นเดียวกัน

ปัจจัยส่งเสริมในการสรรหาตัวบุคคล

การที่คณะกรรมการ เตรียมการ เปิดมหาวิทยาลัยรามคำแหง สามารถดำเนินการสรรหา
บุคคลได้ภายในเวลาอันจำกัดนั้นก็เพราะเหตุว่ามีปัจจัยบางอย่างที่ส่งเสริมในการดำเนินงาน
กล่าวคือ⁴⁶

1. ลักษณะของงาน เป็นสิ่งเกื้อหนุนให้ผู้มีคุณสมบัติเหมาะสมหลายคนอยากมาทำงานใน
หน่วยงานใหม่ เป็นงานบุกเบิก ท้าทาย และเป็นงานที่ต้องการความสามารถสูง เพราะเป็น
มหาวิทยาลัยตลาดวิชา ซึ่งจะมีนักศึกษาจำนวนมาก มีคนอยากมาช่วยกันสร้างและทดสอบความสามารถได้
หากบรรลุผลสำเร็จ ก็มีความภูมิใจในผลงานมากกว่า
2. เป็นหน่วยงานที่ส่งเสริมความก้าวหน้าของบุคคล เพราะเป็นหน่วยงานใหม่ประเภท
มหาวิทยาลัย มีตำแหน่งต่าง ๆ มากมาย และระบบของการเลื่อนชั้น เลื่อนอันดับ ก็ไม่ติดตัน
และอีกอย่างหนึ่งก็คือ มีตำแหน่งงานมาก เพราะเป็นหน่วยงานใหม่ ซึ่งก็ย่อมสามารถเข้าใ้
กว่า และนอกจากนี้ ยังมีโอกาสที่จะศึกษาเล่าเรียนต่อได้อีก

⁴⁵ เรื่องเดียวกัน

3. มุ่งเหตุจูงใจในการศึกษาดีกว่าเพื่อจัดทำตำรามีนามาก เนื่องจากมีนักศึกษาทำการเขียนตำราในสาขาวิชาต่าง ๆ นั้น ก็สามารถจำหน่ายได้ดีและลักษณะของระบบการศึกษา ก็เปิดโอกาสให้แสดงความสามารถทางคานวิชาการอยู่ควย

4. เป็นหน่วยงานใหม่ ที่จะแสวงหาเสรีภาพทางใจของคนบางคนได้ ในกรณีนี้หมายถึงที่เป็นข้าราชการอยู่แล้ว ซึ่งอาจจะไม่ยอมอยู่ที่เก่า ๆ เพราะมีความคับอกคับใจในการปฏิบัติงาน หรืออาจจะเกิดความขัดแย้งระหว่างตัวบุคคลในหน่วยงานเดิม หรือไม่ก็เป็นความต้องการที่จะย้ายเข้ามาอยู่ในนครหลวง เพราะเป็นแหล่งที่ให้ความสะดวกสบายและความก้าวหน้าดีกว่า

5. มีประโยชน์เกื้อกูลเพิ่มขึ้น เป็นต้นว่า มหาวิทยาลัยพยายามช่วยเหลือในด้านสวัสดิการโดยจ่ายเงินเป็นค่าพาหนะแก่ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ทุกคน และผลประโยชน์อีกประการหนึ่งสำหรับผู้ที่เป็นข้าราชการอยู่แล้ว เนื่องจากมหาวิทยาลัยรามคำแหงอยู่ในเขตของอำเภอชั้นนอก ข้าราชการที่ขอโอนมาสามารถเบิกค่าเช่าบ้านได้ นอกจากนี้ มหาวิทยาลัยมีแพทย์ประจำซึ่งสามารถช่วยในด้านการรักษาพยาบาลได้ สิ่งเหล่านี้ นับว่าเป็นปัจจัยส่งเสริมในด้านการหาตัวบุคคล

6. ภูมิหลังของกรรมการเตรียมการเปิดมหาวิทยาลัยรามคำแหง ช่วยในการสรรหาตัวบุคคลในระคับต่าง ๆ โดยเฉพาะผู้ทำหน้าที่ในทางการสอนได้มาก เพราะกรรมการแต่ละท่านเป็นบุคคลที่เคยทำการสอนหรือทำงานคานบริหารในสถาบันอุดมศึกษาอยู่แล้ว และส่วนใหญ่ก็ปฏิบัติงานมาแล้วไม่ต่ำกว่า 10 ปี มีลูกศิษย์ลูกหามากมายซึ่งบางคนก็มีคุณวุฒิและประสบการณ์ที่จะทำการสอนในมหาวิทยาลัยหรือปฏิบัติงานในระคับต่าง ๆ ได้ ความสัมพันธ์เหล่านี้นับได้ว่าเป็นปัจจัยส่งเสริมเกี่ยวกับการสรรหาตัวบุคคลได้มากที่สุด

7. แรงจูงใจทางคานการเมือง มหาวิทยาลัยรามคำแหงเป็นมหาวิทยาลัยตลาดวิชา มีนักศึกษาเป็นจำนวนมากและกระจัดกระจายอยู่ทั่วประเทศ จากการสังเกตการณ์ของผู้ทำการวิจัย เห็นว่าผู้ที่ทำหน้าที่สอนส่วนหนึ่ง มาทำงานเพื่อวัตถุประสงค์ที่จะสร้างคานนิยม (popularity)

ให้แก่นตนเอง เพื่อเป็นการกรุยทางไปสู่ความเป็นผู้นำทางการ เมืองในอนาคต

แม้ว่าปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นสิ่งส่งเสริมในด้านการสรรหาตัวบุคคลของการจัดตั้งองค์การใหม่เป็นแต่เพียงการคาดคะเนก็ตาม แต่ก็พอจะแสดงให้เห็นว่า การก่อตั้งมหาวิทยาลัยรามคำแหง มีปัจจัยหลายอย่างที่เกื้อหนุนให้การดำเนินงานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดีภายในระยะเวลาไม่นานนัก โดยเฉพาะปัญหาการหาตัวบุคคลซึ่งเป็นปัญหาใหญ่ก็สามารถคลี่คลายลงได้โดยที่มหาวิทยาลัยสามารถเปิดดำเนินการได้ทันตามกำหนด

อุปสรรคของการบริหารงานบุคคล

การบริหารงานบุคคลในมหาวิทยาลัยรามคำแหง แม้จะมีปัจจัยส่งเสริมในด้านการสรรหาตัวบุคคลหลายประการ ดังที่ได้อธิบายไปแล้วนั้น แต่ขณะเดียวกัน อุปสรรคของการบริหารงานบุคคลก็มีหลายประการ ซึ่งพอสรุปปัญหาใหญ่ ๆ ได้ดังนี้.-

1. ระเบียบราชการไม่เอื้ออำนวยต่อการสรรหาบุคคลในองค์การใหม่ เพราะขาดความยืดหยุ่นเหมาะสมกับสถานการณ์ การแก้ไขเปลี่ยนแปลงระเบียบและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ มีวิธีการซับซ้อน ดังเช่น "ในเดือนธันวาคมการบรรจุผู้ได้รับปริญญาจากต่างประเทศสาขาใดสาขาหนึ่ง แม้ผู้คุณสมบัติใกล้เคียงก็ไม่สามารถจะรับได้ หรือไม่ก็ต้องเสียเวลาขอเปลี่ยนแปลงเงื่อนไข ซึ่งบางครั้งก็เปลี่ยนแปลงไม่ได้ ทำให้พลาดโอกาสที่จะได้บุคคลที่เหมาะสม"⁴⁷

2. เงินเดือนข้าราชการในมหาวิทยาลัยไม่เป็นที่พอใจที่จะได้บุคคลที่มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ เพราะ "...เงินเดือนและผลประโยชน์ที่จะได้รับในตอนต้น ๆ คงไม่ใช่สิ่งจูงใจแต่อย่างใด เพราะถ้าเปรียบเทียบกับอาชีพอื่น ๆ เงินเดือนอาจารย์จักว่าอยู่ในเกณฑ์ต่ำมาก"⁴⁸

47 เรื่องเดียวกัน

48 อาซิบอลด์ บีชอร์ และ ช่าง บัวศรี, เรื่องเดิม, หน้า 39

3. ตำแหน่งงานไม่เป็นที่ดึงดูดใจที่จะได้บุคคลที่มีความสามารถและคุณวุฒิที่เหมาะสม เพราะ "เมื่อเทียบตำแหน่งต่อตำแหน่ง ชั้นต่อชั้นแล้ว ข้าราชการที่เป็นอาจารย์ก็ยิ่งค้อยกว่า ข้าราชการในกระทรวงทบวงกรม ปกติในตำแหน่ง คักคี่ศรี และลาภสักการะคนอื่น ๆ ที่มีเงินเดือน อาจารย์ชั้นพิเศษไม่มีรถประจำตำแหน่ง มักจะไม่มีรายได้เพิ่มเติมในฐานะกรรมการหรือได้เงินรางวัลอย่างอื่น ๆ" ⁴⁹

4. ระเบียบปฏิบัติบางอย่างเป็นอุปสรรคต่อการสรรหาและพัฒนาตัวบุคคล กล่าวคือ "...มหาวิทยาลัยยังจำต้องใช้พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนและกฎ ก.พ. เป็นมาตรฐานการปฏิบัติอยู่รวมทั้งอัตราเงินเดือนของข้าราชการมหาวิทยาลัย ก็เป็นอัตราเดียวที่ได้กำหนดไว้สำหรับข้าราชการทั่วไป ตลอดจนเรื่องไปศึกษาต่อต่างประเทศ ก.พ. ก็ยังมีหน้าที่ควบคุมจำนวนและควบคุมการลาทั่วไป ซึ่งอาจจะกล่าวได้ว่า ทำไปโดยไม่ทราบปัญหาของมหาวิทยาลัย" ⁵⁰

5. เวลาเตรียมงานน้อย จะต้องหาตัวบุคคลให้ทันภายในเวลาจำกัด การหาคนที่มีความรู้ความสามารถภายในเวลาจำกัดเป็นเรื่องยาก ฉะนั้น ในสถานการณ์ของการก่อตั้งมหาวิทยาลัย "จึงเป็นเรื่องที่น่าเป็นห่วง เพราะจะคัดเอาคนดีจริงก็ได้ บางคนยังไม่ค่อยจะถูกใจนักเพราะคุณวุฒิต่ำไปและคงไม่ขยันขันแข็งเท่าที่ควร แต่ก็ต้องรับไว้เพราะความจำเป็นที่จะต้องใช้คน" ⁵¹

49 ป๋วย อึ๊งภากรณ์, "การบริหารงานมหาวิทยาลัย", เรื่องเดิม, หน้า 542

50 เกษม สุวรรณกุล และผู้อื่น, "ระบบบริหารงานมหาวิทยาลัย", การสัมมนาเรื่องอุดมคติและสภาพของการศึกษาระดับมหาวิทยาลัย ของสโมสรอาจารย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, (พระนคร : โรงพิมพ์สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2509), หน้า 73

51 ศักดิ์ ผาสุชินันต์, เรื่องเดิม.

6. การหาบุคคลที่มีคุณวุฒิสูง หายากในเวลาต่อมา เพราะ "บุคคลที่มีคุณวุฒิสูง ๆ เช่น ใ้ได้รับปริญญา Ph.D. ก็ต้องการตำแหน่งสูง ๆ ด้วย แต่มหาวิทยาลัยไม่มีตำแหน่งดังกล่าวนี้เพียงพอ จึงขาดเครื่องล่อใจที่จะได้บุคคลเหล่านี้" 52

7. ปริมาณงานมาก เพราะเป็นลักษณะของการจัดตั้งองค์การใหม่ และรายได้หรือผลประโยชน์อื่น ๆ ก็ไม่ไ้ต่างกับที่อื่นมากนัก ผู้ที่มีชื่อเสียงและความสามารถคืออยู่แล้ว ก็ไม่ประสงค์จะมาเสี่ยงกับงานที่หนักกว่าเดิม

สรุปปัญหา

การบริหารงานบุคคลเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการสรรหาและการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ขณะเดียวกันก็ต้องพยายามบำรุงรักษาตัวบุคคลให้อยู่กับองค์การนานที่สุด นอกจากนี้การพัฒนาตัวบุคคลก็เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการบริหารงานบุคคลแผนใหม่ด้วย

ปัญหาทั่วไปของการบริหารงานบุคคลในมหาวิทยาลัยรามคำแหงตามที่ได้พิจารณามาแล้ว แสดงให้เห็นว่า แม้มหาวิทยาลัยสามารถเปิดดำเนินการได้ตามกำหนดก็ตาม แต่ปัญหาเกี่ยวกับตัวบุคคลนั้นหาได้หมดไปไม่ เพราะนิ้วน้องการก็ย่อมจะขยายใหญ่ขึ้นตามจำนวนผู้ที่รับบริการซึ่งเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เช่นเดียวกัน การขาดแคลนตัวบุคคลที่มีคุณวุฒิและประสบการณ์นั้น เป็นปัญหาที่มหาวิทยาลัยเกือบทั้งหมดในประเทศไทยกำลังเผชิญอยู่ในปัจจุบัน มหาวิทยาลัยรามคำแหง เป็นมหาวิทยาลัยซึ่งตั้งขึ้นใหม่ และมีลักษณะพิเศษ คือ รับนักศึกษาโดยไม่จำกัดจำนวน ก็ไม่สามารถจะหลีกเลี่ยงปัญหาการขาดแคลนตัวบุคคลที่มีคุณวุฒิและประสบการณ์เช่นเดียวกับมหาวิทยาลัยอื่น ๆ

มหาวิทยาลัยรามคำแหงสามารถสรรหาตัวบุคคลได้ภายในระยะเวลาเตรียมการไม่นานนักก็เพราะมีปัจจัยส่งเสริมหลายประการ เป็นต้นว่า ลักษณะของงานเป็นสิ่งเกื้อหนุนเพราะเป็น

งานบุกเบิกทำหายความสามารถ เป็นหน่วยงานใหม่ที่มีตำแหน่งไม่ติดกัน มีผลประโยชน์ตอบแทน
มากพอสมควร แรงจูงใจทางด้านการเมือง ความสามารถและภูมิหลังของคณะกรรมการ เตรียม
การเปิดมหาวิทยาลัย เหล่านี้นับว่าเป็นปัจจัยส่งเสริมในด้านการสรรหาตัวบุคคลในระยะเริ่มต้น

วิธีการหาตัวบุคคลนั้น อาจจะกล่าวได้ว่า ใช้ทั้งระบบคุณวุฒิและระบบอุปถัมภ์ควบคู่กันไป
สำหรับบุคคลที่ไ้มา ส่วนใหญ่นอกจากจะมีคุณวุฒิตามเงื่อนไขในการบรรจุ ก็ยังมีความสามารถ
เพียงพอกับการปฏิบัติงานในองค์การ เป็นที่น่าสังเกตอีกประการหนึ่ง คือ มหาวิทยาลัยเปิดดำเนินการ
แล้วจึงได้มีการแต่งตั้งคณบดีและผู้อำนวยการสำนัก ซึ่งมีฐานะเป็น อ.ก.ม. มีบทบาทเกี่ยว
กับการบริหารงานบุคคลในมหาวิทยาลัย

อย่างไรก็ตาม ปัญหาการบริหารงานบุคคลนั้นก็ยังมียู่ คือ ปัญหาเรื่องเงินเดือนค่า
ไม่เป็นที่ดึงดูดใจของผู้มีคุณวุฒิสูง ปัญหาตำแหน่งงานไม่เป็นที่ดึงดูดใจเหมือนกับราชการในตำแหน่ง
อื่น ๆ ปัญหาการขาดแคลนผู้ที่มีคุณวุฒิสูง เป็นต้นว่า ผู้สำเร็จปริญญาเอก เพราะขาดเครื่องล่อใจ
ปัญหาการขัดแย้งระหว่างความสำคัญของ line และ staff ปัญหาปริมาณงานมาก ซึ่งเป็น
ลักษณะขององค์การที่ตั้งใหม่ ปัญหาความจำกัดของเวลา ทำให้ไม่สามารถคัดเลือกตัวบุคคลที่มี
ความรู้ความสามารถได้ในลักษณะที่กว้างขวาง ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในระยะการ
ดำเนินการก่อตั้ง แม้จะคลี่คลายลงในปัจจุบันแต่ก็ยังไม่หมดไปเสียทีเดียว

บุคคลที่จะต้องสรรหามาพอแบ่งได้เป็น 4 ประเภท คือ คณะผู้บริหารชั้นสูง กลุ่มผู้บริหาร
ระดับรอง กลุ่มผู้ปฏิบัติงานประจำลดหลั่นลงมา และคณะผู้ทำหน้าที่ทางด้านการสอน กลุ่มบุคคล
เหล่านี้พอหาได้ไม่ยากนัก เว้นแต่กลุ่มอาจารย์ผู้ที่มีคุณวุฒิสูง ๆ เกือบทุกสาขา เพราะองค์การ
ประเภทเดียวกันอื่น ๆ ก็ขาดแคลนบุคคลประเภทนี้อยู่ วิธีการที่สามารถหาบุคคลทั้ง 4 ประเภท
ดังกล่าวได้ภายในเวลาอันจำกัด และบุคคลที่ไ้มานั้นสามารถปฏิบัติงานให้สำเร็จลุล่วงไปได้
อาจจะกล่าวได้ว่าเป็นผลดีพอสมควร จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจที่จะได้พิจารณารายละเอียดใน
อันคัมต่อไป